

[poslovni.hr](https://www.poslovni.hr)

Sumnjive javne nabave u Hrvatskoj: “Otvoreni proračun suzbija korupciju”

Poslovni.hr

4-5 minutes

Kad previše gospodarstva ovisi o odlukama politike, vladajućima raste značaj i veći pristup resursima koje mogu korumpirano alocirati.

Zagreb je ovog tjedna domaćin Međunarodnog tjedna svijesti o prijevarama, korupciji i financijskom kriminalu, koji se u organizaciji Deloitte Hrvatska prvi put održava u Hrvatskoj .

Među brojnim domaćim i stručnjacima sudjeluje i dr. Vuk Vuković, direktor i osnivač Oraclum Intelligence Systemsa, koji se, osim u javnosti, pitanjem korupcije i prijevare bavio i u svojim radovima, o čemu je više otkrio u razgovoru za Poslovni dnevnik.

U svom radu *Political economy of local government in Croatia: winning coalitions, corruption and taxes*, za koji ste i nagrađeni, pišete o poveznici između korupcije i vlasti, s fokusom na lokalnu i regionalnu samoupravu.

Tako je, konkretno, istraživao sam odnos korupcije koju sam mjerio pomoću sumnjivih javnih nabava lokalne samouprave i šansi reizbora lokalnih čelnika. Pokazalo se da veća razina korupcije povećava šanse reizbora političara, ali do određene gornje granice; kada je negdje 20% svih javnih nabava alocirano na sumnjiv način, recimo firme koje imaju nula zaposlenih pa dobiju milijunske ugovore s državom, ili firme s vrlo malim prihodima koje odjednom potpišu sličan milijunski ugovor. Tada političari maksimiziraju svoje šanse reizbora. Tek na oko 50% sumnjivo alociranih nabava u prosjeku gube izbore. Ovu sam hipotezu dokazao na osam godina podataka, od 2009. do 2017. godine, za dva lokalno-politička mandata.

Što je s građanstvom, je li svjesno važnosti i veličine ove problematike?

Nedostatak informacija je jedna moguća hipoteza koja objašnjava ovaj problem, no osobno smatram da je veći problem u nečemu što nazivam "krade, ali nama dade" mentalitetu gdje građani cinično prihvaćaju korupciju znajući da će od toga imati koristi. Iako smo deklarativno svi protiv korupcije, veliki broj ljudi od takvog ponašanja ima koristi. To nipošto nije većina u Hrvatskoj, ali je dovoljno dobro uvezana manjina kojoj je u interesu da korumpirani političari ostaju što dulje na vlasti. Problem je dakle u mentalitetu i institucionalno postavljenom sustavu koji podržava takav mentalitet.

Koje su onda mjere potrebne za suzbijanje takozvane korumpirane hobotnice u Hrvatskoj?

Protivnik sam kozmetičkih mjera poput promjena zakona ili regulative. Takve inicijative rijetko urode plodom jer vi možete imati najbolji zakon na svijetu koji predviđa drakonske kazne, ali je uvijek pitanje je li provediv u praksi tako da daje očekivane rezultate. Smatram da je izvorište problema korupcije uvijek i jedino prevelika politička moć, odnosno drugim riječima kada previše gospodarstva ovisi o odlukama politike, što vladajućima pojačava značajnost te im daje veći pristup resursima koje mogu korumpirano alocirati. Stoga je rješenje u smanjenju političke moći, konkretno u uvođenju maksimalne i potpune transparentnosti svih javnih proračuna, da se vidi svaka kuna koja je potrošena, kao što smo radili u Bjelovaru i uskoro ćemo u nekim drugim gradovima i općinama. Zašto ovako radikalna transparentnost? Jer smanjuje motivaciju za namještanjem natječaja i, recimo, manipulacijama GUP-ova – građani i mediji će sve vidjeti tako da se zatvara prostor svima koji takve stvari provode. Osim transparentnosti zagovaram ograničenje mandata lokalnih čelnika na dva mandata – baš kao što ima i institucija Predsjednika države – što bi potaknulo veći obrtaj ljudi u lokalnoj samoupravi, a time i u prosjeku bolju selekciju u politiku.

Kako se slučajevi korupcije i prijevara rješavaju vani?

Korupcije, naravno, ima svuda, samo je pitanje kako su institucije društva – a tu mislim prvenstveno na pravosuđe – postavljene da je rješavaju. U SAD-u ima korupcije i nisu rijetki primjeri da im

političari bivaju ulovljeni u koruptivnim aktivnostima, ali kada se to dogodi, ishod je uvijek samo jedan – dugogodišnji zatvor. Kod nas ne samo da ne budu osuđeni nego se vrate iz zatvora i pobijede na izborima. Glavna razlika stoga između nas i razvijenih zemalja je kronično neefikasno i korumpirano pravosuđe. To je nužan uvjet koji koči promjene.